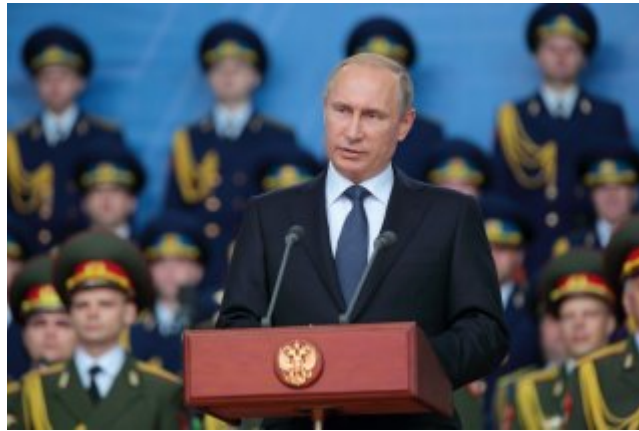

Falešný příslib změny režimu v Rusku

NI nationalinterest.org/feature/false-promise-regime-change-russia-206223

18. února 2023

Zatímco rozhodnutí ruského prezidenta Vladimira Putina před téměř rokem napadnout Ukrajinu bylo nepochybně motivováno jeho touhou zanechat stopu v historii, riziko ponižující porážky spojilo ruské elity na podporu války bez ohledu na jejich ideologické přesvědčení. Ruští jestřábi považují tuto válku za součást širšího konfliktu proti NATO a obávají se, že vojenská porážka by nejen vážně oslabila vliv Moskvy ve světě, ale mohla by také riskovat destabilizaci Ruska. Ačkoli většina členů liberálního bloku nemusí tyto bezpečnostní obavy sdílet, chápou, že aby bylo možné vyjednat zrušení sankcí, musí být Rusko v pozici síly.

Často se setkáváme s tvrzením, že kdyby byl Putin odstaven od moci, ať už kvůli převratu nebo nemoci, válka na Ukrajině by skončila. To však představuje nepochopení ruské mocenské struktury a ignoruje klíčové zájmy politických frakcí, které operují v Putinově stínu. Zatímco existují dva hlavní ideologické tábory, liberálové a jestřábi, existuje mnoho klanů, které soupeří o politický vliv a finanční zisky. Vazby mezi členy elity se vytvářejí prostřednictvím rodinných vztahů, obchodních zájmů, osobních přátelství a sdíleného soupeření.

Ruskou elitu můžeme rozdělit do tří kategorií na základě jejich rolí a odpovědnosti: *siloviki*, *technokrati* a *oligarchové*. Siloviki zastupují donucovací a bezpečnostní agentury. Přestože mají tendenci sdílet

podobné světonázory a jejich kolektivní vliv za Putinovy vlády výrazně vzrostl, existuje mezi nimi intenzivní konkurence. *S iloviki* monitorují, vyšetřují a stíhají členy soupeřících klanů a zároveň chrání jejich spojence. Technokraté poskytují byrokratický vliv a mohou pomoci zajistit státní zakázky a dotace. Aby mohli postoupit v kariéře, musí je očistit bezpečnostní aparát. oligarchové zajišťovat finanční zájmy svých spojenců poskytováním úplatků nebo akcií společností. Mnoho prominentních oligarchů dříve pracovalo v bezpečnostních službách, jako Igor Sechin, prezident Rosněfti, a Sergej Chemezov, generální ředitel obranného konglomerátu Rostec.

Klany se neustále zapojují do menších bojů o moc v prostředí, kde bují dohled a korupce. Putin využívá konkurenční a bezohledné povahy ruské politiky k udržení rovnováhy sil a k zabránění tomu, aby se jakákoli frakce stala příliš silnou. Například v roce 2016 vytvořil Národní gardu (*Rosgvardiya*), kterou vedl jeho bývalý bodyguard Viktor Zolotov, jako protiváhu ministerstva vnitra. Mají překrývající se role, ale *Rosgvardiya* je podřízena přímo Putinovi, což mu poskytuje větší kontrolu nad tím, jak jsou potlačovány protesty a nesouhlas. Od začátku invaze docházelo k podobným manévřům, jak udržet frakce pod kontrolou. Při nedávné vojenské reorganizaci byl jmenován generálplukovník Aleksandr Lapinnáčelník generálního štábu pozemních sil a generál Valerij Gerasimov, náčelník ruského generálního štábu, nahradili generála Sergeje Surovikina ve funkci velitele „zvláštní vojenské operace“. To posloužilo k opětovnému potvrzení kontroly ministerstva obrany nad válečným úsilím a omezení rostoucího vlivu Jevgenije Prigožina, zakladatele Wagnerovy skupiny, a Ramzana Kadyrova, čečenského vůdce.

Členové Putinova vnitřního kruhu netvoří jednotný blok, ale mají společný zájem na zachování statu quo, aby ochránili své ekonomické zájmy a politické přežití. Těch pár členů elity, kteří se vyslovili proti válce, jako Michail Fridman a Oleg Děripaska, ztratili vliv v Rusku a jsou sankcionováni Západem. Podmínky pro úspěšný převrat jsou

navíc v současnosti značně nepříznivé. Soupeřící frakce, toužící dokázat svou loajalitu, se navzájem sledují a zároveň jsou sledovány Federální ochrannou službou (FSO), bezpečnostní agenturou pověřenou ochranou ruského prezidenta. Převrat by také vyvolal intenzivní boj o moc mezi klany, což by vedlo k politické nestabilitě, která by mohla oslabit ruské válečné úsilí. Navzdory jejich drobné rivalitě, *siloviki* považuje vojenskou porážku na Ukrajině za existenční hrozbu a nadále podporuje Putina. I kdyby byl Putin odstraněn, jeho nástupcem by s největší pravděpodobností byl technokrat s úzkými vazbami na *siloviki*, jako je Sergej Kirijenko, první zástupce náčelníka generálního štábu, nebo Sergej Sobyatin, starosta Moskvy. I když změna ve vedení může usnadnit mírová jednání, zásadně nezmění fungování ruského systému, alespoň ne v krátkodobém horizontu, ani nepovede k drastické změně strategie týkající se Ukrajiny.

Vojenská porážka by byla ponížením doma i na mezinárodní scéně. Rusko by se ukázalo jako regionální hráč se sníženým vlivem a stát by ztratil důvěryhodnost vzhledem k vysokým obětem a ekonomickým ztrátám, které by utrpěl. To by mohlo vést ke zvýšeným protestům a secesionistickým hnutím, která by destabilizovala Rusko, a možná dokonce vedla k územnímu rozpadu.

Pro ruské jestřáby je tento konflikt součástí větší hybridní války proti Západu pod vedením USA. Mnozí z nich začali svou kariéru v KGB a rozšiřování NATO považují za pokračování studené války a přímou hrozbu ruské bezpečnosti. Obviňují Spojené státy z přiživování protiruských nálad na Ukrajině podporou oranžové revoluce v letech 2004-2005 a povstání na Majdanu v letech 2013-2014, které považují za převrat podporovaný USA. Ačkoli existovaly důkazy o americkém vměšování, role USA byla v myslích *siloviků*, kteří zůstávají paranoidní z vyhlídky na „barevnou revoluci podněcovanou Spojenými státy“, značně zveličená." v Rusku. Tajemník Rady bezpečnosti Nikolaj Patrušev, pravděpodobně druhá nejmnocnější

postava v Rusku, prohlásil, že válka na Ukrajině je vojenskou konfrontací proti NATO a že Spojené státy chtějí oslabit a zničit Rusko.

I když členové liberálního bloku mohou soukromě vystupovat proti válce, mají omezený vliv na zahraniční politiku nebo národní bezpečnost, protože jejich úlohou je řídit ekonomiku. Mezi prominentní osobnosti patří Elvira Nabiullina (předsedkyně Bank of Russia), Anton Siluanov (ministr financí), Herman Gref (předseda a generální ředitel Sberbank) a Andrey Kostin (předseda VTB). Úspěšně minimalizovali dopad sankcí : Mezinárodní měnový fond oznámil, že ekonomika klesla 2,2 procenta (místo 8,5 procenta předpokládaných v dubnu) a předpokládá se, že v roce 2023 poroste o 0,3 procenta a v roce 2024 o 2,1 procenta. Ruská ekonomika byla poškozena sankcemi, ale k bezprostřednímu kolapsu má daleko. Liberální blok navíc chápe, že vztahy se Západem dosáhly bodu, odkud není návratu, a určité sankce pravděpodobně zůstanou i po válce. Pro Rusko prostě neexistuje žádná ekonomická pobídka ke stažení svých jednotek bez mírového urovnání, které by zaručilo cestu k uvolnění sankcí.

Kapitulace nepřipadá v úvahu ani pro Ukrajinu, ani pro Rusko, což znamená, že tato válka bude pravděpodobně pokračovat několik let. Moskva se v Doněcku pomalu prosazuje a připravuje rozsáhlou ofenzívu s 200 000 čerstvými vojáky. I když ofenziva selže, Rusko má stále dostatek zdrojů na udržení kontroly nad některými kapsami, což by Ukrajině bránilo ve vstupu do NATO nebo Evropské unie. Vzhledem k tomu, že ani jedna ze stran není schopna zajistit úplné vojenské vítězství, tato válka skončí buď zmrazeným konfliktem, nebo politickým urovnáním po dlouhodobé patové situaci.

Kelly Alkhouli je politický konzultant a ředitel mezinárodních vztahů v Centru politických a zahraničních věcí (CPFA). Sledujte ji na Twitteru @KellyAlkhouli .

Obrázek: ID1974 / Shutterstock.com.

